

EGY NAP

Nehéz az embernek egyedül lenni, alkotok hozzá illő segítőtársat. (1Móz 2:18)

Egyedül nem boldogulok. Ez a mondat hangzik el mostanság leggyakrabban a házban. Gyere, egyedül nem boldogulok. Most is erre a mondatra ébredsz. Anya félálomban igazgatja magán a köntöst, ásít, a folyosón futsz össze vele. Mama kérte, segítsen kivinni tatát a fürdőszobába. Téged sosem ébreszt, nem akar felzavarni, gyerek maradtál a szemében. Mire a hálószobához értek, tata már az ágy szélén ül, mama átkarolja hátulról, támasztja a hátát, hogy el ne boruljon. Az utcai lámpa tejfehér fénnel szórja be a falakat. Tata monoton hangon duruzsol, elmosódnak a szavak közötti határok, tekintetét az ébredező utcának szegezi, a legapróbb mocorgás is felkelti a figyelmét. Mama lehunyja a szemét, fejét tata vállán pihenteti, derekán medenceszorító öv, hetek óta képtelen anélkül talpon lenni. Anya arrébb hessegeti mamát, ő balról, te jobbról karolsz tatába. Három: tata teste görcsbe rándul. Kettő: megfeszülnek az izmok. Egy: minden erejével visszahúz benneteket. Nem érti, mit akartok, ti nem értitek, ő miért dolgozik ellene. Opálos gombszemében gyanakvás ül, fürkészőn nézi anyát. Anya megropogtatja a csontjait, kisöpri az arcába hulló tincseket, újból tatába karol, majd biccent: gyerünk. Három: a jobb lábadra helyezed a testsúlyod. Kettő: megtámasztod a karod. Egy: lendületet veszel, és húzod. Felemelkedik a matracról, dacosan derékszögbe hajlítja magát. Kétoldaltól kérlelitek, hogy figyeljen, nem bírjátok el, tessék felállni. Nem mozdul. Mama is becsatlakozik, megragadja a pizsamakorcánál. Tata megilletődötten felegyenesedik, meglepetten mér végig titeket. A karodba csimpaszkodik. Hátrálsz egy lépést, hátha követ. Farkaszemet néztek. Pillantása lassan a lábfejére vándorol. Egytestnyi út, amíg az információ az agytól a nagylábujjig ér. Óvatosan megemeli a lábát, és fél arasznyival arrébb teszi. Még egy lépés, és a mozdulat sorozattá válik. Három perccel később már a fürdőszobában vagytok. Amíg mama tatát rendez, felrázzátok a párnát, kiterítitek a paplant, elsimítjátok a lepedőt. Anya néhány pillanatra kitarja az ablakot, beárad a hajnali, csípős levegő. A kandallóhoz lépsz, tenyeredet a langyos vasvázra szorítod. Anya ledobja magát a kanapéra, pihenteti a szemét. Egy óra múlva ébresztő.

Anya már a munkahelyén, mire felébredsz. Fáj a derekad, hasogat a fejed, megérkezett a hidegfront. Percekig bámulod a plafont. Reggelre mindig kihűl a szoba, zokon esik kibújni a paplan alól. Kicsoszogsz a fürdőszobáig, útközben belesel mamáék hálószobájába. Reggeli a dohányzóasztalon, a szőnyegre zöld jugópléd terítve, hogy felfogja a lehulló kenyérmorzsákat. Tata a kerekesek székben ül, kiflit majszol, és az utcát kémleli. A radiátor melege meg-meglibbenti a függönyt. Mama az asztal szélén ül, pirulákat szorongat a markában. Felcsillan a szeme, amikor meglát, segítenél-e beadni a gyógyszereket, kérdezi. Egyedül nem boldogul. Tata mögé lépsz, végigsimítod a haját, mozdulatlanul tűri. Amióta sokat fekszik, az elvékonyodott hajszálak örvényszerűen a koponyájára simulnak, foltokban felfedve a hófehér fejbőrt. Tata nem zavartatja magát, lefoglalja az evés, módszeresen emeli a szájához a szendvicset, az utcát figyeli, aztán váratlanul feléd fordul. A szürke öltönye meg a fekete cipője felől érdeklődik, és sürgetni kezd, öltözz, mert nem értek oda időben az imaházba. Kedd van. A szemébe nézel, hangosan, jól artikulálsz a szavakat, tata, kedd van, de csak hümmög, és tovább siettet. Azt kérdezi, Gyszi jön-e az istentiszteletre. Lassan bólintasz, akkor megnyugszik, elégedetten harap a kifliből. Gyszi bácsi három éve halt meg a József Szanatóriumban, de ez részletkérdés, mert nálatok egy ideje mindenki él, és mindenki feltámad. Gerzsenyi Sanyi bácsi halála óta nem beszéltek előtte az elmúlásról. Élénken él benned a nap, amikor telefonon megérkezett a hír. Szorította a kezéd, arca törésvonalaiban megültek a könnyek, és azt suttogta: meghalt a barátom. Egy hét múlva rosszul lett ebéd közben, bekerült az intenzívra.

Amint lenyeli az utolsó falatot, mamával kétoldalról közrefogjátok. Mama kezében gyógyszer, te meg a bögrét szorongatod, hogy egy jól irányzott pillanatban leöblítsd a pirulákat, de hiába a könnyörgés, tata dacosan összeszorítja a száját, és elkapja a fejét. Lepattannak róla az érvek és a szép szavak. Hét perc után már erővel nyomjátok a szájába. Egyik kezettel a tarkóját támasztod, a másikkal itatod. Ahogy a bögre pereme az ajkához ér, engedelmesen kortyol. Amikor azt hiszed, lecsúszott minden gyógyszer, köpik. A partedlire ragad a vérnyomáscsökkentő és a vérhígító, mama felkapkodja, és újrapróbáltok az összehangolt mozdulatsort. Négy perccel később tiétek a győzelem. Kirázod a plédet a kádba, vízszaggal tereled a morzsát a lefolyó felé.

Tata elalszik, amint párnát ér a feje. Ebédidőig nyugodtan tesztek-vesztek a házban, mamának ekkor jut magára ideje. Ilyenkor a fürdőszobába ment megállsz a hálószoba előtt, és figyeled, hogyan süllyed, majd emelkedik

tata mellkasa. Az ajtófélfának támaszkodsz, visszafojtod a lélegzeted, és vársz. Hónapok óta attól rettegsz, hogy egyszer majd nem mozdul a paplan.

Háromnegyed tizenkettőkor tata mocorogni kezd. Amióta rosszul lett a konyhában, az ünneplőasztalnál terítetek a nappaliban, mert odáig akadálytalanul elgördül a kerekesszék. Leszeditek a horgolt terítőt és a flamingóvirágot, felkerül a nyomottmintás abrosz, amelyen eddig mama a levestésztát szárította, és az asztal alá terítitek a jugóplédet. Kint a gázrózsán melegszik a lebbencsleves, a mikróban forog a grízes tészta, anya tegnap este mindenről gondoskodott. Előkét köttök tata nyakába, majd befördítjátok az asztalhoz. Rutinosan tolja a fazék elé a tányért, türelmetlenül meríti a kanálát az áttetsző lébe, a tésztatestek esetlenül csúsznak le a kanálról, vörös tüpettyek tünedeznek fel a fehér partedlin. Nagy gusztussal eszik, mint egy gyerek, aki most fedezi fel az ízeket. Mama fog egy szelet kenyeret, kikaparítja a puha kenyérbelet, és tata elé teszi, a héjat megtartja magának. Tata kezében remeg a kanál, a leves fele kifolyik, mielőtt célba érne, tenyérszerűen feltolva a partedlin. Felemeled a tányért, hogy nyugodtan kanalazhasson. A krumplicsalék kaparja a torkát, köhög, elfutja a szemét a könny, mama előhúzza a zsebkendőt, és megtörölgeti az arcát. A második fogás végére teljesen elhagyja az ereje, lesápad. Összekulcsolja a kezét, és hosszan imádkozik, közben mozdulni sem mertek, csak csendben figyeltek. Elpilled a kerekesszékben, fejét előreejti, szemét összeszorítja. Könyörögtek, hogy pár pillanatra szedje össze az erejét, de elernyednek az izmai, komoly harcok árán tudjátok csak ágyba fektetni. Emelés közben fájdalom nyilall mama derekába, görcsbe rándul az arca, sosem láttad még ilyenek. Pár tüllel ezelőtt öt fóliaháznyi területet ásott fel egymaga, tartópillértől tartópillérig szabva a napi penzumot. Nyaranta vödörszámra szedte és ládászámra hordta a paradicsomot, idén tavasszal saját kezűleg vakolta be a garázst és a melléképületet, de két hete tata fürdetése közben becsípődött egy idegszál, és azóta minden mozdulat veszélyes lehet.

Ablakot nyitottok, kihordjátok a tányérokot, kirázzátok a morzsát, bepakoljátok a mosogatógépet, elindítotok egy mosást, felporszívóztok, beszédtek a száraz ruhát. Amíg tata alszik, mama leül a számítógép elé, és válaszol néhány üzenetre. Te is visszavonulsz a szobádba, azt hazudod magadnak, hogy tanulni fogsz, de ehelyett sitcomokat bámulsz, jólesik nem gondolkodni. Aztán váratlanul betoppan anya, karikás a szeme, sápadt az arca, a kolléganői hazaküldték, hogy pihenje ki magát. Átöltözik, majd a konyhába veszi az irányt, hogy megfőzzön holnapra.

Fél három körül tata felébred, tekintete nyílt, elmosolyodik, amikor fölé hajolsz. Mikor megyünk haza, kérdezi, de rázod a fejed, itthon vagyunk, ez itt a te házad. Hümmög, majd pár pillanattal később újra felteszi a kérdést. Körbemutatsz a szobában, ez itt a hálószoba, a sarokban ott az ezeréves harmónium, az ablak előtt a tujasor, szemben Klárrika néni bevásárolni indul az elektromos biciklijén. Itthon vagyunk, ez a Szép utcai ház. Déditata a két háború között vette egy katonatiszttól, százéves kezek nyomát őrzik a vályogfalak, a dohányzóasztalon dédimama kalocsai mintás terítője. Hitetlenkedve felkacag, aztán közli, hogy ő elindul haza. A máskor merev test most rugalmasan lendül. Kifordítja a lábát, feltápáskodik, és kinyomja magát az ágy szélére. Szokatlanul együttműködő, belékarolsz, felhúzod. Felegyenesedik, próbálja megőrizni az egyensúlyát, majd útnak ered. Esetlenül totyog a nagy pelenkában, lóg rajta a pizsamanadrág, kinyúlt a sok ráncigálástól. Minden sarokba benéz, minden tárgyhoz hozzáér, leüt néhány taktust a harmóniumon, aztán átcoszog a másik szobába a zongoráig, ott is megszólaltat pár akkordot, de az összhangzattan nem köti le úgy, mint egykor. Résnyire nyit minden ajtót, bekukucskál a szűk nyíláson, aztán ha nem akad semmi érdekes, továbbáll. Te ilyenkor mögötte lépegetsz, és mint egy soha véget nem érő bizalomjátékban, megtartod, ha borul.

Öt perc múlva kezdődik az órád. Helycserés támadás, te leülsz az íróasztalhoz, anya pedig bejön a konyhából, és segít a fürdetésben. A diasort jegyzeteled, amikor kiáltás üti meg a füledet. Nem te mozdulsz, hanem a félelem benned. Mire feltéped a szobaajtód, anya már a folyosón áll, és a nevedet kiabálja. A kitárt fürdőszobaajtón keresztül látod a törölközőbe csavart, viaszszínű nagyapád, homlokán gyöngyöző verejték, feje hátracsuklik, a szeme felakadt. Mama dermedten nézi, anya azonnal a hálószobába szalajtja plédekért, aztán beugrik a kádba tata mellé, megragadja az egyik karjánál, és rád ordít, hogy igyekezz, azonnal emeljétek ki a fürdetőszékből. Sose éreztél hasonló erőt. Mama leteríti a plédeket, aztán ő is megragadja tatát, hárman fektetitek a földre a magatehetetlen testet. Lábát az égnek emelitek, lassan visszatér a színe, a véraláfutásokkal tarkított, nyirkos bőrt elfutja a pír, kisimul az arc, egyenletesen hullámszik a mellkas.

Fejét a párnába fúrja, álláig húzva a takaró, alszik. Mama az ágy szélén ül, te a dohányzóasztalon kuporogsz, anya a szekrénynek támaszkodik, szabályos háromszöget zártok be. Szótlanul nézitek egy darabig, nehéz mit mondani. Végül anya töri meg a csendet, jólesően összenevettek tata egyik aznapi aranyköpésén.

Kikíséred anyát a konyhába, segítesz barackos pitét sütni reggelire, ki-méred a hozzávalókat, amíg ő a holnapi rakott krumplit állítja össze. Né-hány felületes szót váltotok egymással a munkáról meg az egyetemről, de nem beszéltek arról, ami odabent történt vagy történhetett volna. Anya el-indítja a robotgépet, felzúg a masina, sivító hangon keveri könnyű habbá a tojást és a kristálycukrot. Amint felhevül a sütő, anya a vasrácsra csúsztatja a tepsit, aztán teát tölt neked, majd magának, és leül az asztalhoz. Kezetek a bögrére kulcsoljátok, aprókat kortyoltok a forró italból, és falat húztok magatok köré a gondolataitokból. Váratlanul mama jelenik meg a küszöbön. Anya felpattan az asztaltól, és berohan. Te kivárod azt a két per-cet, amíg lejár a sütő, aztán utánuk szaladsz. Már a folyosón hallani véled tata elnyújtott, maszatos hangját, aztán a zokogás minden lépéssel erősödik. Az ajtóban megpillantod, ahogy anya hátulról átkulcsolva finoman ringatja tatát, tenyerét a homlokára szorítja, és úgy csitítgatja, ahogy egykor téged is, és abban a pillanatban kívülről látod magadat, és belülről látod őket. Tata vigasztalhatatlanul sír, mint soha azelőtt, azt kérdezzgeti, hogy hol van anyuka, hol van apuka, de egyikőtök sem mer válaszolni. Mama törölgeti tata könnyeit, anya azt mantrázza, hogy nincsen semmi baj, de tata hajtha-tatlan, mélyről szakad fel belőle a kérés: hadd legyek velük, hadd legyek az enyéimmal. És akkor megérted, hogy egy nap majd te is ugyanilyen keser-vesen fogsz sírni az anyád után, és ezen senki sem enyhíthet.

A sírástól kimerül és megéhezik, hálásan kapkodja be a katonákat, ame-lyekkel mama eteti. Anya a másik oldalról itatja, készségesen kortyol, majd beveszi a gyógyszereket. Mamát és anyát végig magázza. Tessenek meglá-togatni, ha a Szép utcában járnak egyszer, mondja a vacsora végén, és ar-cára széles mosoly ül. Nehézkésen fektetjük vissza az ágyba, pelenkacsere közben már el-elbóbiskol. Álmában felemeli a kezét, és felfelé kalimpál, mintha el akarna érni valamit.

Éjfél után anya az ágyad szélére ül, végigsimítja az arcod, ébreszt. Ma-ma a folyosón vár benneteket, szája elé emeli a mutatóujját, lábujjhegyen lépkedtek egymás mögött a hálószobáig, ahonnan fátyolos énekhang szűrő-dik ki. *Fönn a csillagok felett*, tata szeme csukva, keze összekulcsolva a mell-kasán, félálomban formálja a szavakat, *halleluja, ámen*. Mama óvatosan visz-szabújjik a paplan alá, anya az ágy végébe heveredik. *Boldog lelkek zengenek*, letérdelsz a szőnyegre, a matracra hajtod a fejed, *halleluja, ámen*. Anya lé-legzetvétele lassul. *Ki itt lenn elfáradott*, világít a sötétben a hófehér textil-zsebkendő, *kire bú, baj áradott*, mama a szeméhez emeli, *azt nyugalom vár-ja ott*, tata hangja elfárad, *halleluja*, megbicsaklik, *ámen*.